

FOTO: RICARDO VAN DIJK

De Grote Alexanderparkiet wordt mogelijk broedvogel in 2009

Park Frankendael broedvogels vanaf 2003 tot nu

Auke Jansen

In 2003 startte ik met het inventariseren van broedvogels in Park Frankendael. Het eerste jaar in cursusverband om de BMP-methode (Broedvogel Monitoring Project) van SOVON Vogelonderzoek Nederland onder de knie te krijgen. Inmiddels ben ik aan mijn zevende jaar bezig. Door de jaren heen is er heel wat veranderd, zowel landschappelijk als op het gebied van vogels.

Begin jaren negentig is Frankendael drie achtereenvolgende jaren geïnventariseerd door Ludger Stuijt. Sinds 1987 was er in het park nauwelijks onderhoud geweest, dus het moet er in die jaren verwilderd bij hebben gelegen. Bovendien was het park niet openbaar. Deze combinatie zorgde voor

broedvogels als Boomvalk en Grauwe Vliegenvanger, soorten die hier later niet meer tot broeden zouden komen. Ook Tuinfluiter, Roodborst, Heggenmus, Spreeuw en Groenling deden het opmerkelijk goed in die tijd.

In 1998 werd de stadskwekerij gesloten en werd begonnen met de eerste fase van de herinrichting van Park Frankendael. De oude kassen werden gesloopt; alleen de schoorsteen, waarop later de Ooievaar zou gaan nestelen, bleef staan. Restaurant De Kas werd gebouwd, er kwam een grote speelweide met speeltuin en het gehele park werd opengesteld voor publiek.

Rond 2000 werden grote ondiepe waterpartijen uitgegraven langs de Hugo de Vrieslaan en de Kamerlingh Onnesweg. In de zomer van 2001 zag ik hier de eerste Lepelaars en Krakeenden foerageren. In die nazomer lieten zich eenmalig Bosruiter, Groenpootruiter en Oeverloper zien, doortrekkers die even kwamen aansterken. Het water stond laag en blijkbaar was er een rijkdom aan waterinsecten.

Al dat nieuwe water had effect op de stand van de watervogels. Bij de inventarisatie van 2003 was de Meerkoet met zes paar een nieuwkomer. Waterhoen en Wilde Eend lieten een toename zien. Een Knobbelzwaan maakte een nest verborgen in het jonge riet. Deze zou in de jaren daarna echter niet terugkeren.

FOTO: RICARDO VAN DIJK

Het Vuurgoudhaantje wordt sporadisch waargenomen in Frankendael

FOTO: HENK BAKKENES

De Lepelaar is een regelmatige zomergast in Frankendael

Verder deden Ekster en Zwarte Kraai het aanzienlijk beter dan tien jaar daarvoor. De Halsbandparkiet kende een flinke groei ten opzichte van de jaren negentig, en gezien de landelijke toename was dat logisch. Mogelijk ging dat ten koste van de Spreeuw, waarvan de stand zich omgekeerd evenredig verhiel tot die van de Halsbandparkiet. Andere hollenbroeders zoals Holenduif, Grote Bonte Specht, Boomklever en Kauw leken daar geen last van te hebben. Een primeur was de Sperwer, die een nest maakte hoog in een boom achter Huize Frankendael. De Sperwer zocht overal in het land steeds meer de stedelijke omgeving op.

Langs de nieuwe waterpartijen en op kunstmatige eilandjes was veel riet aangeplant. Een jaar later verschenen hier Nijlgans, Krakeend en Kleine Karekiet, als broedvogel.

In 2004 startte de tweede fase van de herinrichting. Huize Frankendael werd opgeknapt en er vond een kaalslag plaats in de heemtuin en de siertuin in het centrum van het park. Met name veel struiken en lage bomen werden uitgedund of geheel verwijderd. Dit had direct gevolgen. De Sperwer verdween weer voor twee jaar uit het park als broedvogel. Blijkbaar vond hij niet genoeg dekking om te jagen. Zwartkop en Zanglijster gingen (tijdelijk) achteruit. Ook de stand van de Fitis kelderde. In het laatste wilde hoekje bij de scouting, waar onregelmatig een Huismus en eenmalig een Tuinfluiter broedden, hield deze soort met één territorium stand.

In de laatste fase van de herinrichting vanaf 2007 werd dit laatste wilde hoekje omgeploegd en gecultiveerd. Het scoutinggebouw werd vervangen. Enkele kreken werden verbreed en een paar eilandjes ontstonden. Goed voor de watervogels, maar Tuinfluiter, Fitis en Huismus leken hiermee het park definitief de rug te hebben toegekeerd. De reigerkolonie zakte dat jaar in van 70 naar 26 bezette nesten. Dit hield echter geen rechtstreeks verband met de herinrichting, die immers elders in het park plaatsvond. Mogelijk was er een overloop naar andere kolonies, zoals die in het Flevopark, waar juist groei in zat.

Een verrassing in 2007 was het vestigen van Bosrietzanger in de wat oudere rietkragen met maar liefst drie paar. Landelijk deed de soort het dat jaar erg goed. Het jaar daarop bleef er één paar aanwezig.

De laatste jaren is het aantal territoria van de Vink toegenomen. Vooral het centrale deel van het park bij de naaldbomen is favoriet. Ook Groenling en Putter lijken voorzichtig terug te komen.

De werkzaamheden naderen hun einde. Door de vondst van asbest is de laatste fase van de herinrichting nog niet afgerond en staan er tot op heden hekken om het gebied naast de scouting. De nieuwste ontwikkeling in het broedseizoen 2009 wijzen mogelijk op het vestigen van IJsvogel en Grote Alexanderparkiet in Park Frankendael.

Door de jaren heen heeft Park Frankendael een aantal interessante broedvogels voor de stad geherbergd, zoals Holenduif, Grote Bonte Specht en Boomklever. De Sperwer broedt onregelmatig achter Huize Frankendael. De Ooievaar heeft niet ieder jaar succes; de laatste twee jaar stond er regelmatig één solitaire vogel op het nest. In 2009 lijkt er zich weer een paar te vormen.

Veel verstoringgevoelige en struweelminnende vogels hebben het park verlaten. Daarvoor in de plaats zijn water- en rietminnende soorten gekomen. En dan is er een hele rits vogels waar al die landschappelijke veranderingen niet veel effect op heeft. Vogels als Houtduif, Winterkoning en mezen. Van deze soorten gaan de schommelingen in het aantal territoria door de jaren heen min of meer gelijk op met de landelijke trend.

De resultaten van de inventarisaties van 2003 tot en met 2008 staan in Tabel 3 op pagina 20.